

Teollisuuspoliittinen strategia

Kansliapäällikkö Timo Jaatinen, TEM

Sidosryhmätilaisuus 5.12.2024

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Toimintaympäristön muutokset haastavat Suomen päivittämään teollisuuspolitiikkaa

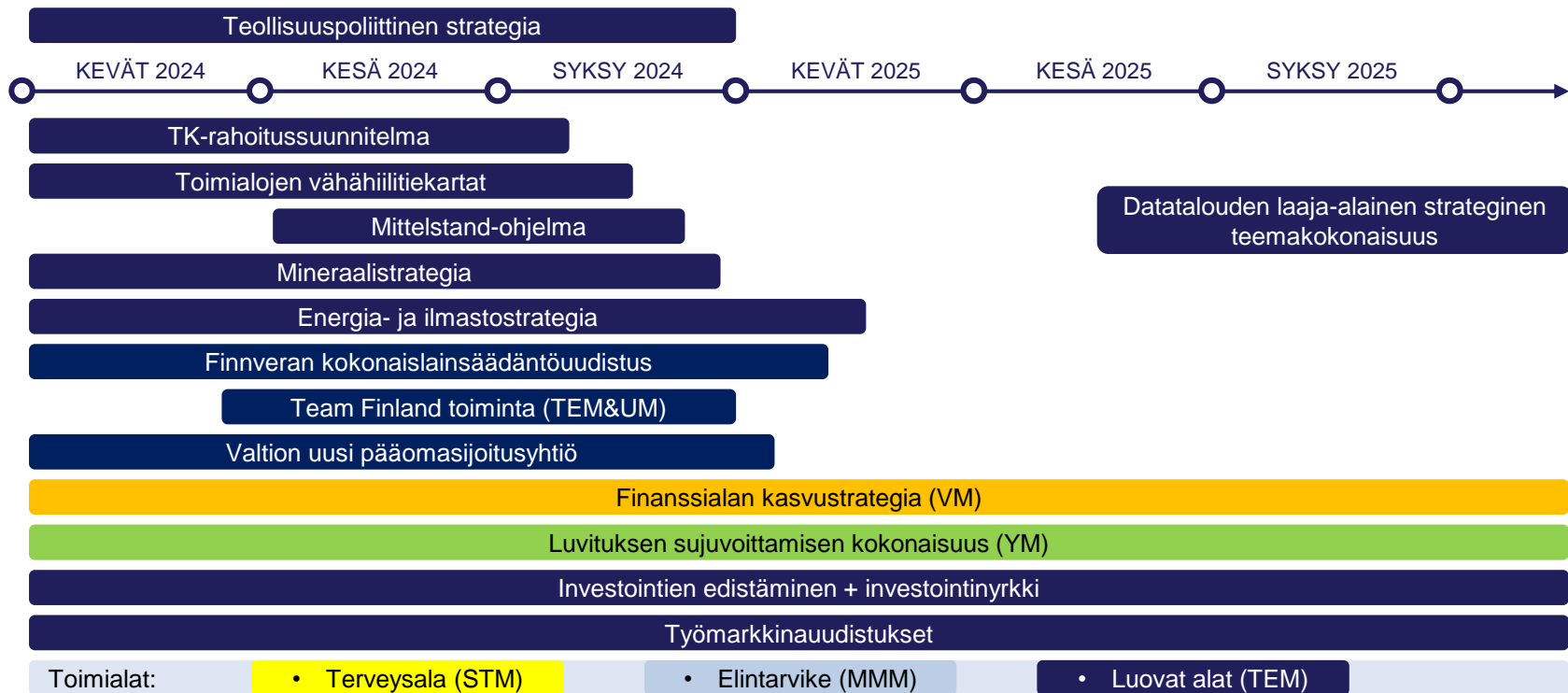
- Valtion rooli yrityssectorilla on vahvistunut, johtuen kriiseistä (pandemia, Venäjän sotatoimet...) sekä pidempiaikaisista kehityskuluista (digitalisaatio, ilmastonmuutos, geopoliittiset jännitteet...)
- Markkinoiden toimivuutta painottavan politiikan rooli on pienentynyt ja kilpailukyvyn puutteita paikkaavat valtiontuet ja protektionismi kasvaneet
- Suurvaltojen kilpailu näkyy monenkeskisen sääntöjärjestelmän ongelmina ja maailmantalouden blokkiutumisenä. Heijastuu kaupan avoimuuteen ja arvoketjujen toimintaan.
- ETS-ilmajäsenyyden päättyminen 2034 on ankara kannustin hiilivapaaseen tuotantoon
- Investointikustannusten nousu on saanut investoijat epäröimään
- Osaajien saatavuus pullonkaulana monilla aloilla
- Samalla Suomen tulee kyetä vauhdittamaan kasvua julkisen talouden tasapainottamiseksi.
- Uhkien rinnalla on myös mahdollisuuksia, liittyen mm. puhtaan siirtymän investointiaaltoon, Nato-jäsenyyden mahdollistamiin kumppanuuksiin (jäänmurtaajat, kvantti...)

Uuden komission teollisuuspolitiikka

- Uusi komissio tulee olemaan investointien komissio, EU-rahoituksen rooli tässä yksi merkittävimmistä kysymyksistä, mm. Euroopan kilpailukykyrahasto. Julkisen rahoituksen keinovalikoima myös yksi poliittisimmista kysymyksistä.
- Vähähiilistyminen ja kilpailukyky on uuden komission agendalla kytketty yhteen. Komissio jatkaa ainakin osittain Green Dealin viitoittamalla tiellä.
- Clean Industrial Plan ensimmäisen sadan päivän aikana. Keskiössä on varmistaa yrityksille pääsy edulliseen, kestävään energiaan ja raaka-aineisiin.
- Innovaatioiden merkitys sekä teollisuuden tarvitsema osaaminen myös vähähiilistymisen näkökulmasta tulevat olemaan keskiössä, samoin energiaverkot ja energian hinta.
- Julkisten tukien käyttö enemmän IPCEI-tyyppisiin projekteihin ja samalla prosessin yksinkertaistaminen, rahoituksen saamisen nopeuttaminen ja soveltamisalan laajentaminen strategisten investointien ja politiikkatavoitteiden edistämiseen paremmin sopivaksi.
- Teollisuuspoliittista lainsäädäntöä mm. teollisuuden vähähiilistymistä nopeuttava säädös tukemaan teollisuuden siirtymää ja kanavoimaan investointeja infrastruktuuriin ja energiaintensiivisille sektoreille.

Keskeisiä hallitusohjelman toimenpiteitä kestäväen kasvun vauhdittajaksi

Telpo-SWOT

Vahvuudet

- Yhteiskunnallinen vakaus ja ennustettavuus
- Laadukas työvoima ja korkea osaamistaso
- Koulutetun työvoiman suhteellisesti alhainen kustannustaso
- Kohtuuhintaista puhdasta energiaa ja toimiva energiainfra
- Julkinen rahoitus kasvuyrityksille ja T&K-toimintaan
- Kriittisten mineraalien tarjonta ja osaaminen

Heikkoudet

- Pieni kotimarkkina ja etäisyys keskeisiin markkinoihin
- Vetovoima osajien houkuttelemiseksi
- Keskittynyt vientiteollisuus
- Alhaiset investoinnit aineettomaan pääomaan
- Riskinotto-kyky ja –halukkuus erityisesti suurissa investoinneissa

Mahdollisuudet

- Puhtaan siirtymän luoma kysyntä
- Ennakoitava luvitus ja sääntely-ympäristö vetovoimatekijänä
- Tuottavuutta ja uutta liiketoimintaa tekoälystä ja digistä
- Useita lupaavia ja kasvavia teknologiakeskittymiä
- Biopohjaiset materiaalit
- Nato-jäsenyyden myötä tiivistynyt läntinen yhteistyö
- Puolustusteollisuus ja kaksikäyttö-teknologia

Uhat

- Valtiontukikilpailu ja EU:n sisämarkkinoiden toimimattomuus
- Geopoliittiset riskit kuten kaupan esteet ja talouspakotteet
- Suomelle epäedullinen EU:n teollisuuspolitiikka
- Energiainfrastruktuurin kyky vastata uusiin tarpeisiin
- Osaamistason heikkeneminen ja kilpailu osaavasta työvoimasta
- Ilmastonmuutoksen ja luontokadon kerrannaisvaikutukset

Avainkysymykset

Investointien saaminen Suomeen

Vakiintuneiden teollisuudenalojen uudistuminen

Uusien kasvualojen vahvistaminen

Osaajien saatavuuden varmistaminen

Tavoitteet

Kehitämme toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houkuttelemiseksi

Tehostamme julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi

Kasvatamme arvonlisää ja tuottavuutta panostamalla aineettomaan pääomaan

Luomme kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista

Hyödynnämme puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet

Panostamme logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittyisiin

Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden

Toimenpide-ehdotukset

- Kunkin tavoitteen osalta todetaan jo käynnissä olevat hallituksen hankkeet
- Lisätoimia ehdotetaan haasteisiin, joissa julkisen vallan toimilla voidaan tuottaa lisäarvoa suomalaiselle teollisuudelle
- Kunkin teeman osalta tunnistetaan EU:n teollisuuspolitiikan keskeisimmät kysymykset
- Strategia perustuu **ensisijaisesti horisontaalisiin**, uudistumista tukeviin toimenpiteisiin, joilla kohennetaan teollisuuden yleisiä toimintaedellytyksiä ja vaikutetaan yritysten toimintaympäristöön toimialasta riippumatta, vääristämättä markkinoita.

1. Kehitämme toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houkuttelemiseksi

- Osoitamme tarvittavat resurssit luvituksen sujuvoittamisen toimeenpanoon.
- Kehitämme sääntely-ympäristön ennakoitavuutta sekä yritys- ja innovaatiomyönteisyyttä.
- Vahvistamme investointinyrkin toimintaedellytyksiä parantamalla investointiympäristön kehitystä koskevaa tietopohjaa.
- Selvitämme vaihtoehtoisia kannustimia investoinneille ja varmistamme, että EU:n väliaikaisen kriisipuitteen mahdollinen jatko vuoden 2025 jälkeen palvelee myös Suomen tavoitteita.

2. Tehostamme julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi

- Tiivistämme julkisten yritysrahoittajien yhteistyötä ja kehitämme niiden työnjakoa kasvupotentiaalia omaavien hankkeiden rahoituksessa.
- Lisäämme kasvurahoitusta yksityisen ja julkisen rahoituksen yhteistyöllä sekä selvitämme tehokkaimpia keinoja julkisten rahoittajien osallistumiseksi tuotteistamiseen, kaupallistamiseen sekä pilotti- ja demonstraatiohankkeisiin ja niiden skaalaamiseen liittyvien riskien jakamiseen.
- Kytkemme tulevat elinvoimakeskukset ja kunnille siirtyvät TE-palvelut tiiviisti osaksi alueellisia yrityspalveluekosysteemejä ja tehostamme EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen vaikuttavaa käyttöä teollisuuspolitiikan tavoitteisiin.

3. Kasvatamme arvonalisää ja tuottavuutta panostamalla aineettomaan pääomaan

- Kannustamme nykyistä useampia yrityksiä investoimaan aineettomaan pääomaan arvioimalla kokemuksia uuden T&K -verovähennyksen toiminnasta ja selvittämällä sen laajentamista kattamaan monipuolisemmin yritysten panostuksia aineettomaan pääomakantaan.
- Tunnistamme datan keskeisenä tuotannontekijänä ja siihen liittyvät kyvykkyydet ja infrastruktuurin teollisuuden uudistamisen edellytyksenä. Kehitämme standardisoitua datainfrastruktuuria datan hyödyntämisen mahdollistamiseksi.

4. Luomme kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista

- Julkisten kehittämispanostusten vaikuttavan kohdentamisen tueksi tuotamme TEM-hallinnossa näkemyksen niistä teemoista, joissa tunnistamme parhaat kasvumahdollisuudet ja joihin yritykset ovat halukkaita suuntaamaan omia resurssejaan.
- Kannustamme yrityksiä lisäämään panostuksiaan T&Ktoimintaan suuntaamalla valtion lisärahoitusta yritysrelevanttiin yhteistutkimukseen ja T&K-osaamiseen sekä panostamme yhteiskäyttöisiin tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureihin, samoin kuin yrityksiä palvelemaan datainfrastruktuuriin sekä suurteho- ja kvanttilaskentaan
- Parannamme yrityksille suunnattuja kansainvälistymis- ja vienninedistämispalveluita ja varmistamme toimivan yhteyden TKItoimintojen ja vienninedistämisen kesken.
- Hyödynnämme strategisesti Suomen kansainvälisiä verkostoja, huomioimme puolustustarvikkeiden ja kaksikäyttötuotteiden laajentuneet markkinat ja huolehdimme, että hyvin toimivat hallitusten väliset yhteydet palvelevat alan yritysten vientiponnisteluja.

5. Hyödynnämme puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet

- Varmistamme kilpailukykyisen puhtaan energian saatavuuden ja toimitusvarmuuden sekä kehitämme energiaverkkoa vastaamaan kasvavia siirtotarpeita.
- Parannamme teollisuuden kykyä osallistua sähköjärjestelmän tasapainottamiseen, maksimoiden kokonaiskilpailukyvyn ja puhtaasta energiasta jalostettavan lisäarvon.
- Tuemme teollisuuden sähköistymiskehitystä, resurssitehokkuutta, sivuvirtojen hyödyntämistä sekä fossiilisia raaka-aineita korvaavia raaka-ainelähteitä, materiaaleja ja jalosteita kiertotalousohjelman ja biotalousstrategian toimenpitein.
- Etsimme keinoja yritysten vastuullisuusraportoinnin sujuvoittamiseksi ja niille koituvan hallinnollisen taakan keventämiseksi sekä helpotamme pk-yrityksille suunnatuilla työkaluilla kestävyuden osoittamista arvoketjuissa

6. Panostamme logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittyisiin

- Edistämme logistiikan alatyöryhmän raportissa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamista teollisuuden logistiikan kehittämistarpeisiin vastaamiseksi, liittyen mm. huoltovarmuuteen, kansainväliseen saavutettavuuteen ja logistiikan kilpailukykyyn.
- Kehitämme digitaalista infrastruktuuria ja huolehdimme riittävästä palvelin-, laskenta- ja tiedonsiirtokapasiteetista.
- Luomme pitkän aikavälin kehittämiskuvan teollisuuden tarpeita parhaiten palvelevasta energiainfrastruktuurista, mukaan lukien kansallisen vedyn siirtoverkon alueellisten teollisuuskeskittymien välillä.
- Laadimme teollisten keskittymien kehittämisohjelman, joka yhdistää puhtaan energian hyödyntämisen tehokkaaseen logistiikkaan, infrastruktuuriin ja materiaalivirtoihin sekä sektorirajat ylittäviin synergiaetuihin.

7. Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden

- Parannamme jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia työelämässä muodostamalla tutkintoja pienempiä osaamiskokonaisuuksia ja joustavoittamalla opintopolkuja kaikilla koulutusasteilla.
- Lisäämme lyhytkestoisen, tutkinnon osaan tähtäävän oppisopimuskoulutuksen tunnettuutta ja tehostamme työelämässä hankitun osaamisen tunnustamista.
- Parannamme työvoiman osaamistarpeiden ennakointia huomioimalla koulutusmäärissä ja kansainvälisessä rekrytoinnissa nykyistä laaja-alaisemmin suunnitteilla olevat investoinnit ja kasvualat.
- Luomme työnantajan rekrytoinnin tukemiseksi tietokannan, joka helpottaa ulkomailla suoritettujen tutkintojen ymmärtämistä rekrytoivissa yrityksissä ja parannamme palvelukonseptia työn vuoksi Suomeen muuttaville.